

Wersja zanonimizowana

Wpisano do rejestru Trybunału Sprawiedliwości pod numerem	1104832
Luksemburg, dnia	06. 02. 2019
Faks/E-mail:	
Wpłynęło dnia:	31/01/19
	Sekretarz, M. Aleksiejew Kierownik wydziału

C-84/19 - 1

Sprawa C-84/19

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

31 stycznia 2019 r.

Oznaczenie sądu krajowego:

Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie
(Polska)

**Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie
orzeczenia w trybie prejudycjalnym:**

28 grudnia 2018 r.

Strona skarżąca:

Profi Credit Polska S.A. z siedzibą w Bielsku- Białej

Strona pozwana:

QJ

[OMISSIS]

POSTANOWIENIE

Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie III Wydział
Cywilny [OMISSIS]

sprawy z powództwa **PROFI CREDIT Polska Spółki Akcyjnej w Bielsku -
Białej**

przeciwko **QJ**

o zapłatę

postanawia:

PL

na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunału

Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

1. Czy art. 1 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. należy interpretować w ten sposób, że wyłącza stosowanie przepisów dyrektywy w zakresie badania uczciwości poszczególnych warunków dotyczących pozaodsetkowych kosztów kredytu w sytuacji gdy przepisy ustawowe obowiązujące w Państwie Członkowskim wprowadzają górny limit tych kosztów, stanowiąc, iż pozaodsetkowe koszty kredytu wynikające z umowy o kredyt konsumencki nie należą się w części przekraczającej maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu obliczone w sposób określony w ustawie lub całkowitą kwotę kredytu?

2. Czy art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. należy interpretować w ten sposób, że ponoszony i spłacany przez pożyczkobiorcę wraz z pożyczką, obok odsetek, pozaodsetkowy koszt związany z samym zawarciem [Or.2] umowy i udzieleniem pożyczki (w postaci opłaty, prowizji czy też o innym charakterze) jako warunek tej umowy, jeżeli wyrażony jest prostym i zrozumiałym językiem, nie podlega ocenie wyrażonej w tym przepisie w kontekście jego nieuczciwości?

3. Czy art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. należy interpretować w ten sposób, że warunki umowne wprowadzające różnego rodzaju koszty związane z udzieleniem pożyczki nie są „wyrażone prostym i zrozumiałym językiem”, jeżeli nie wyjaśniają w zamian za jakie konkretnie wzajemne usługi są pobierane i nie pozwalają konsumentowi na ustalenie różnic między nimi?

[OMISSIS] [Or.3]

UZASADNIENIE [OMISSIS]

I. Przedmiot sporu w postępowaniu głównym oraz istotne okoliczności faktyczne

Przedmiotem postępowania jest powództwo o zapłatę wniesione przez podmiot, zajmujący się profesjonalnie udzielaniem pożyczek, przeciwko pozwanej będącej konsumentem. Strona powodowa wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie wystawionego przez pozwaną weksla. W sprawie Sąd wydał wyrok zaoczny, od którego sprzeciw wniosła pozwana. W sprzeciwie podniesione zostały m.in. zarzuty co do abuzywności postanowień umowy, której wykonanie zabezpieczał wystawiony weksel. Na skutek podniesionych przez pozwaną zarzutów spór przeniesiony został na płaszczyznę stosunku podstawowego tj. umowy pożyczki z dnia 19 września 2016 r. Umowa

została zawarta na wzorcu stosowanym przez powódkę. Powódka udzieliła pozwanej pożyczki w kwocie 9 000 zł. Pozwana zobowiązała się do spłaty pożyczki w 36 miesięcznych ratach wraz z kosztami w postaci opłaty przygotowawczej - 129 zł, prowizji - 7771 zł, opłaty za „Twój Pakiet” - Pakiet Extra - 1100 zł a także odsetek umownych według stałej stopy procentowej - 9,83%. Umowa nie definiowała pojęć opłaty przygotowawczej czy też prowizji ani nie wskazywała jakim konkretnie świadczeniom wzajemnym powódki odpowiadają powyższe opłaty. Twój Pakiet obejmował natomiast prawo konsumenta do jednorazowego odroczenia płatności dwóch rat bądź też obniżenia wysokości 4 rat z jednoczesnym wydłużeniem trwania umowy (w przypadku odroczenia) bądź koniecznością ich uiszczenia w terminie późniejszym (w przypadku obniżenia). Umowa nie precyzowała w sposób zrozumiały i jasny w jakim charakterze działa osoba, z którą pozwana zawierała umowa (wskazano, że jest to pełnomocnik doradca finansowy/pośrednik kredytowy).

[OMISSIS].

W toku postępowania powódka wyjaśniła, że prowizja stanowi wynagrodzenie za fakt udzielenia pożyczki zaś opłata przygotowawcza odpowiada rzeczywiście poniesionym kosztom związanym z zawarciem umowy. Odsetki zaś stanowią wynagrodzenie za korzystanie przez pożyczkobiorcę ze środków pieniężnych pożyczkodawcy.

II. Właściwe przepisy prawne

Prawo unijne

(1) Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 9 maja 2008 r. [Or.4]

Artykuł 169

1. Dążąc do popierania interesów konsumentów i zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, Unia przyczynia się do ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i interesów gospodarczych konsumentów, jak również wspierania ich prawa do informacji, edukacji i organizowania się w celu zachowania ich interesów.

2. Unia przyczynia się do osiągnięcia celów określonych w ustępie 1 poprzez:

a) środki, które przyjmuje na podstawie artykułu 114 w ramach urzędzowania rynku wewnętrznego;

b) środki, które wspierają, uzupełniają i nadzorują politykę prowadzoną przez Państwa Członkowskie.

3. Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą prawodawczą i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, przyjmują środki określone w ustępie 2 litera b).

4. Środki przyjęte na podstawie ustępu 3 nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymaniu lub ustanawianiu bardziej rygorystycznych środków ochronnych. Środki te muszą być zgodne z Traktatami. Są one notyfikowane Komisji.

(2) Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 grudnia 2000 r. [OMISSIS]

Artykuł 38.

Polityki Unii zapewniają wysoki poziom ochrony konsumentów.

(3) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG [OMISSIS]

(19)

W celu umożliwienia konsumentom podejmowania decyzji przy pełnej znajomości faktów powinni oni przed zawarciem umowy o kredyt otrzymać odpowiednie informacje na temat warunków i kosztów kredytu oraz swoich zobowiązań, które konsument może zabrać ze sobą i je rozważyć. W celu zapewnienia możliwie największej przejrzystości i porównywalności ofert takie informacje powinny w szczególności zawierać rzeczywistą roczną stopę oprocentowania mającą zastosowanie do danego kredytu, określaną w całej Wspólnocie w taki sam sposób. Ponieważ wysokość rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania może na tym etapie być przedstawiona jedynie w formie przykładu, taki przykład powinien być reprezentatywny. Dlatego powinien on, na przykład, odnosić się do średniego okresu kredytowania i całkowitej kwoty kredytu przyznanego na podstawie danego rodzaju rozważanej umowy o kredyt i - jeśli znajduje to zastosowanie - do nabywanych towarów. Przy określaniu reprezentatywnego przykładu powinna zostać również uwzględniona częstotliwość występowania określonych rodzajów umów o kredyt na konkretnym rynku. W odniesieniu do stopy [Or.5] oprocentowania, częstotliwości rat i kapitalizacji odsetek kredytodawcy powinni przyjmować zwykle stosowaną przez siebie metodę obliczeniową dla odnośnego kredytu konsumenckiego.

(20)

Całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta powinien obejmować wszystkie koszty, łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami, opłatami dla pośredników kredytowych i wszelkimi innymi opłatami, jakie konsument musi ponieść w związku z umową o kredyt, z wyjątkiem kosztów notarialnych.

Faktyczna wiedza kredytodawcy na temat tych kosztów powinna być oceniana obiektywnie z uwzględnieniem wymogów staranności zawodowej.

(31)

W celu umożliwienia konsumentom poznania swoich praw i obowiązków wynikających z umowy o kredyt powinna ona zawierać wszelkie niezbędne informacje podane w sposób jasny i zwięzły.

Artykuł 3. Definicje.

Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

(...)

c) „umowa o kredyt” oznacza umowę, na mocy której kredytodawca udziela kredytu konsumenckiego lub daje przyrzeczenie udzielenia kredytu konsumenckiego w formie odroczonej płatności, pożyczki lub innego podobnego świadczenia finansowego, z wyjątkiem umów dotyczących ciągłego świadczenia usług lub dotyczących dostaw towarów tego samego rodzaju, jeżeli konsument płaci za takie usługi lub towary w ratach przez okres ich świadczenia lub dostarczania;

(4) Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich [OMISSIS]

Z motywów:

(...) zakłada się, iż obowiązujące w Państwach Członkowskich przepisy ustawowe i wykonawcze, które bezpośrednio lub pośrednio ustalają warunki umów konsumenckich, nie zawierają nieuczciwych warunków; w związku z tym nie wydaje się konieczne rozpatrywanie warunków umowy, które są zgodne z obowiązującymi przepisami ustawowymi lub wykonawczymi oraz zgodne z zasadami lub postanowieniami konwencji międzynarodowych, których stronami są Państwa Członkowskie lub Wspólnota; użyte w art. 1 ust. 2 sformułowanie „obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze” obejmuje również zasady, które zgodnie z prawem będą stosowane między umawiającymi się stronami z zastrzeżeniem, że nie dokonano żadnych innych uzgodnień

(...) [Or.6]

Artykuł 1

(...)

2. Warunki umowy odzwierciedlające obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze oraz postanowienia lub zasady konwencji międzynarodowych,

których stroną są Państwa Członkowskie lub Wspólnota, zwłaszcza w dziedzinie transportu, nie będą podlegały przepisom niniejszej dyrektywy.

Artykuł 3

1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

(...)

Artykuł 4

(...)

2. Ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

Prawo polskie

(5) Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim [OMISSIS]

Artykuł 3

1. Przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi.

(...)

2. Za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności:

1) umowę pożyczki;

(...)

Artykuł 5 Użyte w ustawie określenia oznaczają:

(...)

6) całkowity koszt kredytu - wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz
[Or.7]

b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta;

6a) pozaodsetkowe koszty kredytu - wszystkie koszty, które konsument ponosi w związku z umową o kredyt konsumencki, z wyłączeniem odsetek;

7) całkowita kwota kredytu - maksymalna kwota wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt, a w przypadku umów, dla których nie przewidziano tej maksymalnej kwoty, suma wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt;

8) całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta - suma całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu;

(...)

Artykuł 36a

1. Maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu oblicza się według wzoru:

$$MPKK \leq (K \times 25\%) + (K \times \frac{n}{R} \times 30\%)$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

MPKK - maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu,

K - całkowitą kwotę kredytu,

n - okres spłaty wyrażony w dniach,

R - liczbę dni w roku.

2. Pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogą być wyższe od całkowitej kwoty kredytu.

3. Pozaodsetkowe koszty kredytu wynikające z umowy o kredyt konsumencki nie należą się w części przekraczającej maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu obliczone w sposób określony w ust. 1 lub całkowitą kwotę kredytu.

(6) Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny [OMISSIS]

Artykuł 385¹

§ 1. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających [Or.8] główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

§ 2. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

§ 3. Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

§ 4. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Artykuł 720

§ 1. Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

III. Uzasadnienie

[OMISSIS] Konstrukcja umów [pożyczki] jest różna. Generalnym problemem z jakim borykają się Sądy w tego typu sprawach jest kwestia oceny uczciwości warunków tych umów, w szczególności rażącego wygórowania kosztów ponoszonych przez pożyczkobiorcę w związku z ich zawarciem.

Pierwsza wątpliwość Sądu odsyłającego, jaka zrodziła się przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy, dotyczy możliwości stosowania przepisów dyrektywy 93/13 a tym samym badania uczciwości klauzul umownych według reguł przewidzianych w tej dyrektywie z uwagi na treść art. 36a polskiej ustawy o kredycie konsumenckim. Art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13, który dotyczy warunków umowy odzwierciedlających obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze, wprowadza wyłączenie z zakresu jej stosowania. Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił już, że owo wyłączenie wymaga spełnienia dwóch przesłanek. Po pierwsze, warunek umowy powinien odzwierciedlać przepis ustawowy lub wykonawczy, a po drugie, przepis ten musi być bezwzględnie obowiązujący (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 27, 28 i przytoczone tam orzecznictwo). Owo wyłączenie stosowania systemu dyrektywy 93/13 jest uzasadnione okolicznością, że co do zasady istnieje uzasadnione przypuszczenie, iż ustawodawca krajowy dokonał wyważenia ogółu praw i obowiązków stron niektórych umów (zob. podobnie

wyrok z dnia 21 marca 2013 r., RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, pkt 28). Jednakże Trybunał orzekł również, że sąd krajowy musi **[Or.9]** mieć na uwadze okoliczność, iż w świetle w szczególności celu wskazanej dyrektywy, obejmującego ochronę konsumentów przed nieuczciwymi warunkami występującymi w umowach zawieranych przez konsumentów z przedsiębiorcami, wyjątek ustanowiony w art. 1 ust. 2 tej dyrektywy podlega ścisłej wykładni (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

Wyjaśnienia w tym miejscu wymaga, że art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim wprowadza limit wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu zarówno w odniesieniu do określonego okresu spłaty kredytu (ust. 1) jak i limit maksymalny dla całości umowy o kredyt konsumencki (ust. 2). Przepis wprowadzono na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. i obowiązuje od 11 marca 2016 r. W uzasadnieniu nowelizacji wskazano, że ratio legis dla jej wprowadzenia jest okoliczność, iż ograniczenie możliwości pobierania nadmiernych odsetek wynikające z art. 359 § 2¹ kodeksu cywilnego nie stanowi wystarczającego instrumentu ochrony interesów konsumentów w sytuacji, gdy przedsiębiorcy, przestrzegając regulacji dotyczących maksymalnej wysokości odsetek, jednocześnie zastrzegają wysokie prowizje i dodatkowe opłaty o charakterze pozaodsetkowym. [OMISSIS] Przepis ten nie implementuje żadnej reguły wynikającej z prawa unijnego.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy przewidziane umową pozaodsetkowe koszty kredytu ustalone zostały w wysokości górnego limitu przewidzianego [w] art. 36a cytowanej ustawy. Umowa w tym zakresie tj. w zakresie łącznych kosztów kredytu spełnia warunek ustawowy. Niejasnym jest jednakże czy fakt, iż pozaodsetkowe koszty kredytu łącznie mieszczą się w limicie ustawowym oznacza, iż warunek ustawowy spełniają klauzule odnoszące się do poszczególnych kosztów, nie tylko w zakresie adekwatności owego kosztu ale przede wszystkim w zakresie sposobu ich sformułowania. W skład pozaodsetkowych kosztów kredytu mogą wchodzić różnorakie koszty takie jak opłaty, prowizje, marże, ubezpieczenia, usługi dodatkowe i inne. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy takie koszty obejmowały opłatę przygotowawczą, prowizję i opłatę za pakiet dodatkowy. Sama zaś prowizja stanowiła ok. 86% wszystkich kosztów a przy tym także 86% wypłaconej kwoty pożyczki. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę chciałby dokonać oceny uczciwości owych warunków. Ma jednakże wątpliwości czy taka ocena jest możliwa i czy sytuacja, jaką wprowadził polski ustawodawca w art. 36a cytowanej ustawy, objęta jest dyspozycją art. 1 ust. 2 dyrektywy. Idąc tokiem rozumowania przyjętym w wyroku Trybunału z dnia 20 września 2018 r. (OTP Bank i OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, pkt 65) można przyjąć, że spełnienie warunku ustawowego w zakresie górnego łącznego limitu kosztów nie oznacza, że klauzule dotyczące poszczególnych kosztów są wykluczone z zakresu stosowania tej dyrektywy i nie mogą być analizowane w jej świetle. Jak niejednokrotnie przyjmował Trybunał, art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 **[Or.10]** należy interpretować ściśle. Zatem okoliczność, że niektóre warunki

odzwierciedlające przepisy ustawowe nie wchodzą w zakres zastosowania tej dyrektywy nie oznacza, że ważność innych warunków znajdujących się w tej samej umowie i nieobjętych przepisami ustawowymi nie mogłaby być oceniana przez sędziego krajowego w świetle tej dyrektywy. Możliwa jest jednakże wykładnia odmienna, tym bardziej, że treść przepisu art. 36a ustawy została tak sformułowana, że można go interpretować w ten sposób, że wszelkie koszty mieszczące się w limicie są należne, co ustawodawca przyjął dokonując szczegółowych badań i obliczeń. Prawodawca unijny zaś, zgodnie z motywami dyrektywy 93/13, uznaje, iż taki limit kosztów, zaproponowany przez państwo członkowie jest uczciwy.

Zakładając, że możliwa jest ocena warunków umowy odnoszących się do poszczególnych kosztów kredytu, Sąd odsyłający ma wątpliwość czy ocena taka jest możliwa w świetle brzmienia art. 4 ust. 2 dyrektywy.

W tym względzie odnotować należy, że Trybunał orzekł, że art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 ustanawia wyjątek od mechanizmu kontroli treści nieuczciwych warunków, przewidzianego w ramach systemu ochrony konsumentów ustanowionego w tej dyrektywie, z uwagi na co przepis ten powinien podlegać wykładni zawężającej (zob. podobnie wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kasler i Kaslerne Rabai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 42; a także z dnia 23 kwietnia 2015 r., Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, pkt 31). Jeśli chodzi o kategorię warunków umownych mieszczących się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, Trybunał orzekł, że należy uważać za nie te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (wyroki: z dnia 3 czerwca 2010 r., Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, pkt 34; z dnia 23 kwietnia 2015 r., Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, pkt 33). Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu tego przepisu (wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kasler i Kaslerne Rabai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 50; z dnia 23 kwietnia 2015 r., Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, pkt 33).

Z definicji umowy pożyczki funkcjonującej na gruncie prawa krajowego nie wynika aby wysokość opłat w postaci m.in. opłaty prowizyjnej należała do głównych świadczeń stron umowy, albowiem do świadczeń tych należą jedynie udostępnienie kwoty pożyczki przez pożyczkodawcę oraz zwrot kwoty pożyczki przez pożyczkobiorcę [OMISSIS] [odesłanie do orzecznictwa krajowego]

Niemniej jednak wyrażeniom „określenie głównego przedmiotu umowy” i „relacja ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług” zawartym w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy zwykle nadawać w całej Unii Europejskiej autonomiczną i jednolitą wykładnię, [Or.11] dokonaną z uwzględnieniem kontekstu tego przepisu i celu danego uregulowania (wyrok z dnia 26 lutego 2015 r., Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, pkt 50).

Odnosnie samej umowy kredytu, na gruncie sprawy C-186/16 (Andriciuc i in. EU:C:2017:703, pkt 38) Trybunał wskazał, że poprzez umowę kredytową kredytodawca zobowiązuje się głównie udostępnić kredytobiorcy określoną kwotę pieniężną, zaś kredytobiorca - głównie spłacać tę sumę w przewidzianych terminach, zasadniczo z odsetkami. Taką też - zasadniczo - definicję umowy kredytu zawiera dyrektywa 2008/48/WE. Świadczenia podstawowe tej umowy odnoszą się zatem do kwoty pieniężnej, która jest inną kwotą w przypadku wypłaty a inną w przypadku spłaty (bo powiększoną o odsetki i ew. koszty dodatkowe). W wyroku z dnia 20 września 2018 r. (EOS KSI Slovensko r.r.o. przeciwko Janowi Dance, C-448/17, EU:C:2018:745, pkt 62) Trybunał Sprawiedliwości, na marginesie rozważań w innym przedmiocie, wyraził pogląd, że warunek umowy kredytu dotyczący kosztu tego kredytu, dotyczy głównego przedmiotu umowy. Z kolei w sprawie C-143/13 (Matei, EU:C:2015:127, pkt 78) Trybunał w sposób ogólny uznał, że do sądu odsyłającego należy dokonanie oceny w świetle charakteru, ogólnej systematyki i postanowień danej umowy kredytu, a także kontekstu prawnego i faktycznego, w jaki wpisuje się ta umowa, czy dany warunek stanowi podstawowy element świadczenia dłużnika polegającego na spłacie kwoty udostępnionej przez kredytodawcę (zob. podobnie wyrok Kasler i Kaslerne Rabai, EU:C:2014:282, pkt 49-51). Ostatnia część zdania sugerować może, że jedynie spłata kwoty udostępnionej stanowi podstawowe świadczenie dłużnika, co pozostaje w zgodzie z głównym nurtem prezentowanym w tym zakresie przez orzecznictwo krajowe.

Z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 wynika jednakże istnienie drugiej kategorii warunków, w stosunku do których nie można przeprowadzić oceny ich ewentualnie nieuczciwego charakteru. Zakres tego wyłączenia jest ograniczony, ponieważ dotyczy wyłącznie relacji przewidzianej ceny lub przewidzianego wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, przy czym wyłączenie to jest uzasadnione tym, że brak jest skali czy kryterium prawnego, które mogłyby wyznaczać granice kontroli tej relacji i nią kierować (zob. podobnie wyrok Kasler i Kaslerne Rabai, EU:C:2014:282, pkt 54, 55).

Wydaje się zatem, że w kontekście prowizji i opłat przewidzianych umową w rozpoznawanej sprawie do czynienia mamy bardziej z drugą kategorią wyłączeń. Zwrócić przy tym należy uwagę na odmienną regulację art. 4 ust. 2 dyrektywy i art. 385¹ § 1 polskiego kodeksu cywilnego. Art. 4 ust. 2 dyrektywy w urzędowym tłumaczeniu stanowi, że „ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczanych w zamian towarów lub usług o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem” zaś art. 385¹ § 1 kodeksu cywilnego stanowi, że „postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone [Or.12] postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny”. Powyższe różnice, choć wydawałoby się niewielkie, mogą wprowadzać chaos interpretacyjny i skutkować taką wykładnią, zgodnie z którą

na gruncie dyrektywy każda relacja ceny i wynagrodzenia do dostarczanych w zamian towarów i usług nie podlega ocenie zaś na gruncie kodeksu cywilnego ocena taka jest wyłączona jedynie gdy owo wynagrodzenie i cena dotyczą głównego świadczenia stron, przy czym polski kodeks cywilny nie wskazuje wprost, że wyłączone jest badanie relacji (adekwatności, proporcjonalności) ceny i wynagrodzenia do oferowanych w zamian towarów i usług. Na gruncie dyrektywy, w porównaniu z polskim kodeksem cywilnym, możliwości oceny warunków wydają się być bardziej ograniczone. Sądowi odsyłającym nie jest znanym czy Polska notyfikowała Komisji wprowadzenie bardziej szerokiej ochrony konsumentów w myśl art. 8a dyrektywy 93/13.

Jeżeli zatem opłata przygotowawcza to zryczałtowane koszty związane z zawarciem umowy a prowizja to wynagrodzenie za fakt udzielenia pożyczki, to wydaje się, iż postanowienie umowne wprowadzające ową opłatę i prowizję oraz określające ich wysokość dotyczą „relacji ceny i wynagrodzenia” za dostarczaną usługę. Nie jest to jednakże jasne dla sądu odsyłającego. Odnotować należy przy tym, iż ustawodawca unijny posłużył się pojęciem „ceny i wynagrodzenia” które to pojęcia zasadniczo nie funkcjonują w obrębie regulacji dotyczących kredytu konsumenckiego. Dyrektywa w angielskim brzmieniu nie posługuje się zasadniczo pojęciami ceny („price”) czy też wynagrodzenia („remuneration”). Można mieć wątpliwość, czy odwołanie się w dyrektywie 93/13 jedynie do ceny i wynagrodzenia ma charakter odwołania do przykładowych kosztów ponoszonych przez konsumenta (w postaci ceny i wynagrodzenia) czy też posłużenie się takimi a nie innymi sformułowaniami ma swoje inne uzasadnienie. Wreszcie, rozważenia wymaga czy wykluczenie możliwości badania relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczanych towarów i usług oznacza, iż nie jest możliwe uznanie, iż owa cena i wynagrodzenie jest „rażąco wygórowane”, nadmierne „na pierwszy rzut oka”. Innymi słowy, rozważyć należałoby czy dyrektywy nie należy interpretować w ten sposób, że do pewnego pułapu ocena odpowiedniości (relewantności, adekwatności) ceny i wynagrodzenia jest wykluczona natomiast powyżej pewnego pułapu cenę czy wynagrodzenie należy uznać za rażąco niestosowną, nieuczciwą w stopniu rażącym, co wskazywałoby, że ustalona została w oderwaniu od jakiegokolwiek relacji do oferowanego w zamian towaru czy usługi.

Powyższe nie wyczerpuje jednakże wszystkich wątpliwości Sądu odsyłającego.

Zawarta między stronami umowa wskazuje jedynie, iż pobiera się określonej wysokości opłatę przygotowawczą i prowizję i należności te są spłacane w ratach wraz ze spłatą samej pożyczki. Umowa nie wyjaśnia czym jest owa prowizja i opłata przygotowawcza ani jakim wzajemnym usługom odpowiada. Wyjaśnienie takie pojawiło się jedynie w stanowisku powódki zaprezentowanym w piśmie procesowym złożonym do akt sprawy. Powstaje zatem wątpliwość czy warunki w tym zakresie są wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. [Or.13]

W swoim orzecznictwie Trybunał wielokrotnie wyjaśniał, że wymogu przejrzystości warunków umownych, nie można zawężyć do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym, lecz przeciwnie, z uwagi

na to, że ustanowiony przez wspomnianą dyrektywę system ochrony opiera się na założeniu, iż konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażenia warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem i w konsekwencji przejrzystości musi podlegać wykładni rozszerzającej (wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriuc i in. C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 44 i przytoczone tak orzecznictwo). Wobec powyższego wymóg, aby warunek umowy był wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, należy rozumieć w ten sposób, iż powinien być on rozumiany jako nakazujący także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się ów warunek, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kasler i Kasleme Rabai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 75; a także z dnia 23 kwietnia 2015 r., Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, pkt 50).

Jeżeli przyjąć, że podstawową formą wynagrodzenia za korzystanie z cudzych pieniędzy są odsetki zaś umowa wprowadza inne dodatkowe formy wynagrodzenia i to wielokrotnie przewyższające koszt odsetkowy, wydaje się, że niezbędne jest precyzyjne wskazanie w umowie jakim wzajemnym usługom odpowiadają poszczególne opłaty. W analizowanej umowie nie tylko nie wskazano tego ale posłużono się sformułowaniem „pożyczkodawca pobiera” co sugerować może, że wymóg ich pobrania wynikać może np. z obowiązku ustawowego.

Wątpliwości Sądu odsyłającego budzi możliwość zakwalifikowania jako sporządzonej w zrozumiałym języku umowy, która wprowadza odsetki, opłatę i prowizję bez wyjaśnienia różnic pomiędzy poszczególnymi kosztami. Przedstawiając przedmiot postępowania i istotne ustalenia faktyczne w punkcie III niniejszego wniosku Sąd odnotował, że pożyczkodawca nie zadbał aby w umowie precyzyjnie określone zostało w jakim charakterze działa osoba podpisująca umowę w imieniu pożyczkodawcy. Określenie w umowie prowizji mianem wynagrodzenia prowizyjnego może sugerować, iż konsument wynagradza osobę, z którą zawiera umowę, tym bardziej że same przepisy dyrektywy 2008/48 w polskim tłumaczeniu posługują się pojęciem wynagrodzenia jedynie w jednym miejscu tj. właśnie przy określeniu wynagrodzenia pośrednika. Bynajmniej zaś umowa nie zawiera żadnych wskazówek pozwalających konsumentowi na ocenę charakteru i istoty poszczególnych kosztów.

Biorąc pod uwagę powyższe wątpliwości, na rozprawie w dniu 28 grudnia 2018 r. Sąd postanowił zawiesić postępowania w sprawie i na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi. **[Or.14]**

[OMISSIS]